

ERZSÉBET
IFJÚSÁGI ALAP

MACZÓ JÓZSEF – POZSONYI FANNI

DROGPREVENCÍÓ AZ IFJÚSÁGI MUNKÁBAN

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A KÖTET AZ ERZSÉBET IFJÚSÁGI ALAP NONPROFIT KFT. MEGBÍZÁSÁBÓL, AZ EFOP-1.2.3-VEKOP-15-2015-00001 – KOMPLEX IFJÚSÁGI FEJLESZTÉSEK – ÚJ NEMZEDÉK ÚJRATÖLTVE C. PROJEKT FINANSZÍROZÁSÁBAN JELENT MEG.

A KIADVÁNY SZERZŐI:

Maczó József drogprevenciós szakember,
Támaszpont MOPKA kuratóriumi elnök
Pozsonyi Fanni drámapedagógus,
Támaszpont MOPKA szakmai tanácsadó
<http://www.tamaspont.net/>

FELELŐS KIADÓ:

Ament Balázs
ügyvezető

ISBN 978-615-6198-12-9

DROGPREVENCIÓ AZ IFJÚSÁGI MUNKÁBAN

A kiadvány egy sorozat részeként az Erzsébet Ifjúsági Alap gondozásában, az EFOP-1.2.3-VEKOP-15-2015-00001 - Komplex ifjúsági fejlesztések – új nemzedék újrátöltve c. projekt keretében jelent meg. Kiadványaink publikálásának és terjesztésének célja a hazai ifjúsági munkát érintő aktuális írásokon keresztül a jelenlegi szakmai folyamatok és szolgáltatások bemutatása az ifjúsági, valamint a kapcsolódó ágazatok szakemberei számára.

ELŐSZÓ ...2

DROGPREVENCIÓS LEHETŐSÉGEK A KÖZOKTATÁSBAN, MILYEN SZEREPE LEHET EBBEN AZ IFJÚSÁGSEGÍTŐNEK ...4

ISKOLÁN KÍVÜLI DROGPREVENCIÓS FOGLALKOZÁSOK, PREVENCIÓ A KÖZÖSSÉGI TÉRBEN ...7

Iskolán kívüli drogprenenciós foglalkozások ...7

Prevenció a közösségi térben ...8

MIT TEHET AZ IFJÚSÁGI MUNKÁS DROGPROBLÉMA ESETÉN ...10

Vedd észre a jeleket! ...10

A kábítószer-használat általános jelei és tünetei ...11

Működj együtt! ...12

Az Új Esély Központok ...12

Pszichológus és addiktológus ...13

Kék vonal ...13

Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) ...13

JÓ GYAKORLATOK A DROGPREVENCIÓ TERÜLETÉN ...15

a) Drámapedagógia a drogprenencióban ...15

Mi a drámapedagógia? ...15

Te döntesz! - drogprenenciós színházi nevelési program ...15

Kezdetek ...15

Színház és prevenció ...16

b) Drogprenenció és áldozatvédelem ...18

1. rész ...19

2. rész ...19

3. rész ...19

4. rész ...19

5. rész ...19

A prevenció szó, vagy mint kifejezés tulajdonképpen megelőzést, olyan cselekvéseket jelent, melyek képesek csökkenteni vagy teljesen kiküszöbölni a pszichés, testi betegségeket előidéző feltételeket. A leggyakrabban használt meghatározások szerint megkülönböztetünk elsődleges, másodlagos és harmadlagos prevenciót. Leggyakrabban az elsődleges prevencióval találkozunk, az iskolai drogprevenciós programok is ebbe a kategóriába tartoznak.

A drogprevenciós és egyéb egészségfejlesztő programok elsősorban az általános iskolák és középiskolák sajátosságai. Ezen belül elsősorban a serdülő, tinédzser korú fiatalok vehetnek részt ilyen jellegű foglalkozásokon. A jelenlegi tapasztalat, illetve a fiatalokkal foglalkozó szakemberek visszajelzései alapján egyre inkább szükségessé vált, hogy a 14 év alatti diákok számára is elérhetővé válhassanak az ilyen jellegű foglalkozások.

Az 1990-es évek elejétől robbanásszerűen megnőtt az igény a drogprevenciós tevékenységre az iskolai környezet részéről. Gombamód szaporodtak azon szervezetek, akik ilyen tevékenységet végeztek, és az iskolák válogathattak ezek között. Mivel a nyugati határnyitás szinte mindenfajta kábítószer elérését lehetővé, sőt könnyen beszerezhetővé tette, ezért szükség is volt a rohamosan növekvő kábítószer piac iránt érdeklődő fiatalok hiteles és mindenre kiterjedő tájékoztatása az általános egészségük, különösen a mentális és pszichikai egészségük megőrzése érdekében. Ezekben az években egymást érték a különböző foglalkozások, egészségnapok, drogmentes napok és más hasonló jellegű rendezvények.

Sajnos ez a nagyfokú érdeklődés jelentősen csökkent az iskolák részéről a 2000-es évek vége felé. Jellemző lett a „nálunk nincs semmiféle kábítószer probléma, ezért nincs is szükség drogprevencióra” hozzáállás. Sok iskola vezetése komolyan tart attól, hogy diákokat veszítenek, ha drogprevenciós foglalkozásokat tartanak, vagy külsős szervezettől, szakembertől rendelik meg, mert véleményük szerint ezzel beismerik, hogy van náluk kábítószer probléma. Inkább homokba dugják a fejüket és nem vesznek semmiről tudomást. Ez persze a legrosszabb, amit tehetnek, mivel nem nagyon lehet olyan területet mondani, ahol a drogprobléma ne lenne jelen. Ha nem is kimondottan kábítószerrel kapcsolatos, de általánosan drogokkal összefüggő probléma biztosan megtalálható mindenhol. Arról nem is beszélve, hogy a prevenció lényege pont a megelőzés, vagyis annak elkerülése, hogy a probléma felüsse a fejét az adott intézményben.

*Szülői részről is lehet ezzel a hozzáállással találkozni, sajnos túl sokszor. Volt szülő, aki elmondta, hogy csak azért nem jön el megnézni a *Te döntesz!* című drogprevenciós színházi nevelési programot, mert attól tart, hogy a szomszédai, vagy ismerősei meglátják és azonnal kérdezőgöngyölgéni kezdik, hogy érintett-e valamelyik gyereke a kábítószerrel, és nem szeretne magyarázkodni. Sajnos általános probléma napjainkban az a fajta hozzáállás, hogy ha nem veszek tudomást az adott problémáról, akkor az nem is létezik.*

Saját tapasztalatunk az elmúlt időszakban megtartott drogprevenciós foglalkozások tükrében, hogy a fiatalok 96-98 százaléka egyáltalán nem hallotta még azt a szót, hogy prevenció, nincs tisztában a szó jelentésével. Bár találkoztak drogokkal kapcsolatos előadással, de maga a drogprevenció, mint szó, mint fogalom, ismeretlen számukra. A fiatalok nagy többsége a drog szó hallatán kizárólag a kábítószerekre és hasonló anyagokra gondol, nem is feltételezik, hogy az otthonaikban is megtalálható alkohol, vagy dohánytermék is a drog kategóriába tartozhat. Igazi meglepetésként hat számukra, amikor megismerkednek a legális és illegális drogok fogalmával és szembesülnek azzal a ténnyel, hogy bizony a legális drogoknak is egészségkárosító hatásai vannak.

DROGPREVENCIÓS LEHETŐSÉGEK A KÖZOKTATÁSBAN, MILYEN SZEREPE LEHET EBBEN AZ IFJÚSÁGSEGÍTŐNEK

Magyarországon számos prevenciós eljárás elérhető, amelyek az iskolai környezetben való foglalkozásokat helyezik előtérbe. Az egyik legismertebb a Magyar Rendőrség által megvalósított DADA és ELLEN-SZER nevű programok, melyek közel húsz éve működnek. Az általános iskolás tanulók számára kialakított DADA-program neve egy mozaikszó, mely a dohányzás, alkohol, drog és AIDS szavak kezdőbetűiből áll össze, jelezve a pontos tematikát.

A rendőrség több évtizedes tapasztalattal rendelkezik az iskolai bűnmegelőzési oktatás területén. A DADA program az általános iskolákban, az ELLEN-SZER a középiskolákban van jelen, a bűnmegelőzési tanácsadók állandó jelleggel tevékenykednek a középiskolákban. Valamennyi programban kiemelt hangsúlyt kap a prevenciós tevékenység.

A DADA program elsődleges célja, hogy a fiatalok felismerjék a veszélyhelyzeteket és megfelelő módon tudjanak erre reagálni. A programban résztvevő rendőrök feladata, hogy olyan megoldási módokat ismertessenek meg a hallgatósággal, amelyeket készségszinten, rutinszerűen alkalmazhatnak.

Az ELLEN-SZER program főbb céljai az önálló gondolkodásra nevelés, a kritikai gondolkodás kialakítása, a csoportban működés megtanulása, az egyéni felelősség szerepének megmutatása, a döntési képesség fejlesztése, az összefüggésekben, rendszerben gondolkodás fejlesztése, a szociális kompetenciák, az empátia és az érzelmi intelligencia fejlesztése, a fiatalok értékrendjének a társadalom számára is hasznos formálása. A program alaptétele, hogy emelje a fiatalok biztonságát a legsúlyosabb devianciákkal, a bűnözéssel és a szerfogyasztással szemben.

Az ifjúságsegítőknél ezen programokkal kapcsolatban leginkább az igények felmérését követően a szervezés, a foglalkozások elérőségének biztosítása és a kapcsolattartás a legfontosabb feladata. A tapasztalatok alapján nagyobb hatást gyakorolhat ha a foglalkozások nem a megszokott iskolai környezetben zajlanak, hanem egy a diákok által elfogadhatóbb, a felszabadultabb viselkedésüket jobban elősegítő környezetben.

Erre a célra nagyon alkalmas lehet az ifjúsági közösségi tér, ahol a diákok teljesen más attitűddel állhatnak hozzá magához a foglalkozáshoz, másként tekintenek a foglalkozás vezetőjére, még ha rendőr is az illető, mint egy szabályok közé szorított iskolai környezetben. Ez elősegítheti az információk könnyebb feldolgozását és a hallottak, látottak mélyebb beépülését is.

Egyéb prevenciós lehetőségeket jelenleg nagyon nehéz az iskolákban elérni, mivel a jogi szabályozási környezet a különböző egyesületek, alapítványok, stb. elé olyan feltételeket állított a prevenciós tevékenység iskolában történő folytatására, amelynek teljesítése nem egyszerű folyamat.

A Támaszpont Mentálhigiénés Oktatási és Prevenciós Közhasznú Alapítvány hosszú évek óta folytat prevenciós tevékenységet, azonban iskolán belül ezt csak akkor folytathatja a jelenlegi szabályozások alapján, ha a kijelölt hatóság által kiadott akkreditációval rendelkezik. Az akkreditációs folyamathoz szükséges minden feltételt teljesítettünk és benyújtottuk a hatóságok felé, azonban az akkreditációs folyamat már 9 hónapja semmiféle eredményt nem hozott, így tulajdonképpen a teljes 2021-22-es tanév iskolai prevenciós tevékenységéből kiestünk.

Az ifjúságsegítőnek pont ebben a helyzetben óriási a feladata, illetve a felelőssége. Egyrészt folyamatosan kapcsolatot kell tartania az iskolában dolgozó pedagógusokkal, és más dolgozókkal annak nyomon követése érdekében, hogy milyen folyamatokkal lehet napi szinten találkozni, és erre hogyan lehet a megfelelő módon reagálni a prevenciós munka szervezésével.

Másrészt abban is nagy segítséget nyújthat az ifjúságsegítő, hogy megfelelő iskolán kívüli környezetet teremt a foglalkozások megtartásához. Harmadrészt az is egy óriási feladat, hogy az iskolai prevenciós és egészségügyi rendezvényekhez segítsen a megfelelő szakembereket felkutatni, esetleg a különböző támogatások, pályázatok bevonásával a szakemberek honorálását, illetve a programok eszköz és egyéb igényeinek anyagi feltételeit előteremteni.

Ez az utolsó meghatározás egy nagyon lényeges momentuma az ifjúságsegítő munkájának. Ugyanis tudjuk nagyon jól, hogy az iskolák nagy általánosságban nem rendelkeznek elegendő anyagi eszközzel ahhoz, hogy minőségi drogprevenciós programokat szervezzenek az iskolába.

Saját tapasztalat, hogy a Te döntesz! című drogprevenciós színházi nevelési program diákok részére történő bemutatásának a költségeit egy vidéki városban, egy Alapítvány teremtette elő, ahol az ott dolgozó ifjúságsegítők egy pályázat útján biztosították az anyagi feltételeket az előadás vidékre utaztatásához és bemutatásához.

Nagyon nagy szerepe van az ifjúságsegítőnek az önkormányzat, illetve a helyben megtalálható vállalatok, vállalkozások közötti kapcsolattartásban. Ezen kapcsolatok is nagymértékben elősegíthetik a minőségi drogprevenciós te-

vékenység anyagi feltételeinek előteremtését, hogy az iskolában mindezek a foglalkozások megvalósulhassanak és ne az anyagi helyzet legyen az akadály.

Amennyiben az ifjúságsegítő nemcsak segítő tevékenységet folytat, hanem magára vállalja a prevenciós foglalkozások megtartását is, akkor nagyon lényeges, hogy valamilyen ehhez megfelelő előképzettsége legyen. Ezen kívül nagyon sokrétű a feladata a továbbiakban. Folyamatos kapcsolatot kell tartania a helyi oktatási intézményekkel annak feltérképezése végett, hogy helyi szinten milyen problémák merültek fel, amelyre prevenciós munkával válaszokat kell adni.

Állandó kapcsolatban kell lennie a helyi szinten megtalálható egészségügyi szakemberekkel, rendőrséggel, prevenciós tevékenységet végző szakemberekkel, szervezetekkel annak érdekében, hogy mindig a legmegfelelőbb információval rendelkezzen az adott témában. Ennek érdekében autodidakta módon is képeznie kell magát. Nagyon fontos a nyomtatott és elektronikus sajtó folyamatos nyomon követése, az elérhető szakmai prezentációk, szakkönyvek, cikkek tanulmányozása annak érdekében, hogy mindig hiteles és naprakész információt tudjon közvetíteni.

Több alkalommal előfordult már, hogy a délelőtti órákban megtartott prevenciós osztályfőnöki órán olyan internetes hírre kérdeztek rá a diákok, amely a reggeli hírekben volt olvasható. Amennyiben nem követtem volna naprakészen a híreket és az arra történő szakmai reakciókat, akkor bizony nehéz helyzetbe kerültem volna a diákok előtt, így azonban felkészülten tudtam választ adni a kérdésekre. De természetesen azt sem baj beismerni, ha valamelyik kérdésre éppen nem tudjuk a választ.

A tapasztalat szerint ezt a fajta őszinte beismerést tisztelettel kezelik a fiatalok, persze leginkább abban az esetben, ha ígéretet teszünk arra, hogy utánanézzünk a pontos, hiteles válasznak, ezt meg is tesszük, és a későbbiekben ezt a választ közvetítjük is a diákok felé. Ez nagymértékben elkötelezettséget és hitelességet közvetít a fiatalok felé. Az ifjúságsegítőnek a preventációs munkájában ismernie kell az összes helyi segítő szervezetet, intézményt, lehetőséget, ahová az esetleges segítségre szoruló fiatalokat irányítani lehet, és ahol megfelelő szakemberi segítséget kaphatnak.

ISKOLÁN KÍVÜLI DROGPREVENCIÓS FOGLALKOZÁSOK, PREVENCIÓ A KÖZÖSSÉGI TÉRBE

ISKOLÁN KÍVÜLI DROGPREVENCIÓS FOGLALKOZÁSOK

Amennyiben szülőként, pedagógusként, pszichológusként interaktívabb prevenciós programot keresnénk, több lehetőség áll rendelkezésünkre.

A világon elsőként Magyarországon hozták létre egy teljesen új koncepció mentén a Drogprevenciós Szabadulósobát. A 2017 decembertől működő, napjainkban is ingyenesen elérhető szabadulósobát a Nyíró Gyula Kórház és a XIII. kerületi Prevenciós Központ tartja fenn.

A szabadulósoba honlapján található információk szerint a 14-18 év közötti fiataloknak ajánlott program térítésmentesen látogatható, viszont regisztrációköteles. A szabadulósoba eredeti szórakoztató koncepciójának megfelelően, különböző logikai játékokkal és kooperatív feladatokkal kell a csapatnak eljutnia a megoldáshoz.

A Drogprevenciós szobában a játékosok egy drogfüggő személy életébe csöppennek bele, megismerve annak minden nehézségét, fájdalmát. Az érzékenyítés mellett a feladatmegoldás során a résztvevők rengeteg információ birtokába juthatnak, és interaktív módon ismerhetik meg az kábítószer-használat következményeit és a függőséghez vezető út lépéseit.

A másik hazai rendkívül kreatív kezdeményezés a „VoltEgySzer” mobilizált drogprevenciós program. A Nyíró Gyula Kórház Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézet Drogambulanciájának és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Kreatív Technológia Laborjának közös együttműködéseként valósult meg a program. Egy olyan mobil applikációt hoztak létre, mely

gyermek és szülők számára egyaránt rendkívül hasznos lehet.

Az alkalmazás különböző animációkkal, történetekkel, kvizekkel, szerepjátékokkal, és nem utolsósorban digitális korunkhoz remekül illeszkedő felülettel segíti elő a megelőzést. A „VoltEgySzer” honlapjáról ingyenesen letölthető applikáció mobiltelefonon és számítógépen is könnyen hozzáférhető.

A megtekintési adatok alapján napjaink népszerű prevenciós programja a Szabó Győző önéletrajzi könyvéből készült Toxikóma című film megtekintése. Több olyan alkalom is van, amikor a film megtekintését követően beszélgetni lehet az alkotókkal, és iskolákba is meg lehet hívni őket beszélgetésre előzetes időpontegyeztetést követően, ennek lebonyolításában az ifjúságsegítőnek óriási szerepe van.

A film alkotóinak elmondása szerint nagyon nagy hatást vált ki a film megtekintése. Kaptak már olyan visszajelzést, hogy egy évek óta kábítószerfüggő fiatal a film hatására jelentkezett a rehabilitációra.

A másik ajánlott projekt a Széttépvé című színházi darab, amely Szabó Kimmel Tamás első önálló estje. A műfajt az alkotók „dokumentarista koncertszínháznak” nevezték el, amelyben alapvetően négy megszólalót alakít Szabó Kimmel Tamás. Egy vidéki fiú Pestre költözik, ahol a füvezéssel átszokik a keményebb drogokra, főleg kokainra. Látunk mellette egy állandóan hiperventilláló partidrogost, egy paranoid füvest és egy masszív heroinistát. A történet teljes mértékben alkalmas az iskolai keretek közötti beszélgetések megalapozásához, a prevenciós tevékenység előkészítéséhez.

Természetesen csak a teljesség igénye nélkül, néhány példát emeltünk ki a jelenleg is elérhető prevenciós projektek sokaságából.

Az ifjúságsegítő felelőssége a felmerülő igényekre építve mindig a legmegfelelőbb prevenciós program kiválasztása és biztosítása a célcsoport számára.

A megfelelő prevenciós program kiválasztásához vegyük figyelembe a gyerekek, fiatalok életkori sajátosságait.

Mielőtt belevágunk valamilyen megelőző tevékenységbe, mérlegeljük annak lehetséges pozitív és negatív hatásait is, amennyiben szükséges, mindenképpen forduljunk kompetens szakemberhez! Az ifjúságsegítő általában nem drogprevenciós szakember! Nem az ő feladata a programok, foglalkozások megtartása. Az ő legnagyobb feladata a prevenció terén a probléma felderítése, a probléma alapján a programlehetőség biztosítása, a helyszín és anyagi eszközök meglétéhez nyújtott segítség.

PREVENCIÓ A KÖZÖSSÉGI TÉRBEN

Az ifjúsági közösségi terekben számtalan prevenciós tevékenység van jelen a mindennapokban. Legyen szó közlekedés biztonságról, internet biztonságról, egészség megőrzésről vagy akár áldozatvédelemről. Ez persze nem jelenti, hogy egy ifjúságsegítőnek mindenben szakértőnek kell lennie, ennél sokkal fontosabb, hogy tudja, melyik problémával hova fordulhat segítségért. A függőségprevencióval kapcsolatos kapaszkodókról és a segítséget biztosító intézményekről a következő fejezetben írunk bővebben.

Alapítványunk egyik alaptevékenysége a függőségprevenció. A foglalkozásokon túl igyekszünk más eszközökkel is segíteni, hogy a hozzánk járó fiatalok tudatosak legyenek a kérdésben. A legfontosabb alappillére a pre-

venციós munkánknak, hogy hiteles információval lássuk el a fiatalokat, ami adott helyzetben segítheti őket abban, hogy a megfelelő döntést hozzák meg, illetve, hogy tisztában legyenek azzal, hogy a döntéseik milyen lehetséges következményekkel járhatnak.

2012 óta üzemeltetjük a Köz-Pont Ifjúsági Házat Veresegyház központjában, ami a helyi fiatalok igényeire reflektálva, kibérelhető családi rendezvényekre, születésnapokra, baráti összejövetelekre.

Ez a lehetőség hiánypótló a településen, mivel nincs más hely, ahol a fiatalok szülői felügyelet nélkül, de biztonságos körülmények között szórakozhatnak.

A megfelelő körülmények biztosításáról egy fiatal felnőttekből álló csapat gondoskodik, az úgynevezett "bulifelügyelet" keretein belül. Ez azt jelenti, hogy minden buli mellé rendelünk létszámtól függően 1-3 bulifelügyelőt, akik a rendezvény elejétől a végéig jelen vannak, ügyelnek a fiatalok testi és lelki épségére, valamint a szabályok betartására. A megfelelő feltételek biztosítása érdekében a felügyelőknek egészségügyi és kortás segítő képzést is tartunk, valamint az új csapattagok hatékony képzése érdekében mentor rendszert is működtetünk.

Az elmúlt tíz év alatt több mint százötven rendezvénynek adtunk így otthont. A program sikerességét nem csak az mutatja, hogy a szabad időpontok 1-2 hónappal előre betelnek, hanem az is, hogy a bulifelügyelőknek mindig akad önkéntes utánpótlása, valamint az is, hogy eddig összesen két olyan esetünk volt, amikor külső beavatkozást (mentőt) kellett igénybe venni, mert a probléma túlnőtt a felügyelők képesítésein. A rendszer a szülők körében is rendkívül népszerű, hiszen lehe-

tőségük van megtekinteni a helyszínt, illetve megismerkedni azokkal a fiatal felnőttekkel, akikre a gyermekeiket bízják. Prevenációs szempontból is rendkívül hasznos ez a módszer.

Egyrészt hasznos azoknak a fiataloknak, akik a bulifelügyelők csapatába kerülnek, hiszen első kézből, prevenációs szakembertől kapnak hiteles információkat, hogy felkészültek legyenek, valamint tippeket is adunk nekik ahhoz, hogy egy-egy helyzetet hogyan érdemes kezelni. A felügyelők továbbadják az információt szabályként (pl.: az Ifjúsági Ház területén tilos a dohányzás!), vagy tanácsként (többféle alkohol keverése könnyebben vezet alkoholemérgezéshez, így érdemes egyfélét fogyasztani egy este alatt) a szórakozó fiataloknak, így észrevétlenül részesülnek egy kis megelőző oktatásban.

Az alkoholfogyasztás esetén (mivel a helyzetet elkerülni nem tudjuk) nem magát a fogyasztást kell megakadályoznunk. Az azonban rendkívül fontos, hogy elkerüljük az alkoholemérgezést, vagy a komolyabb sérüléseket. Ilyen esetben a fiatalokat arra tanítjuk, hogy az alkohol mellé fogyasszanak vizet, előtte és közben is egyenek olyan ételeket, amik felszívják az alkohol egy részét, hogy ne keverjenek sokféle alkoholt egy este alatt, illetve vegyék figyelembe, hogy az aktuális lelki és fizikai állapotuk kihatással van az alkoholtűrő képességükre. Az is rendkívül fontos, hogy mindig legyen velük olyan felnőtt vagy barát, akikben megbíznak, és ha bármi probléma adódik, azzal nem egyedül kell megbirkózniuk.

Drogfogyasztás esetén az elsődleges cél a megelőzés. Már az első fogyasztásnak is lehetnek súlyos következményei, így az ideális állapot, ha teljesen el tudjuk kerülni a szer-

fogyasztást. Persze ne legyenek illúzióink, ez gyakran nem lehetséges. Mivel a kábítószernek nagy része az első néhány fogyasztás alatt nem okoz függőséget (más károsodásokat azonban okozhat), a prevenció fő célja, hogy ha a fogyasztást nem is tudjuk megelőzni, a függőségtől sikeresen távol tartsuk a fiatalokat.

Hisszük, hogy a hatékony prevenció a hiteles információval kezdődik, így az őszinteség a legjobb, amit tehetünk szakemberként. Igyekezünk a témát nem tabuként kezelni, a kérdésekre őszintén, a következmények ismeretével együtt válaszolni.

A fentiekén túlmenően nagyon fontosnak tartjuk, hogy a közösségi térben a drogokkal kapcsolatban nagyon egyértelmű szabályok legyenek, amelyek mindenkire egyaránt vonatkoznak. Természetes, hogy több helyen is megjelenik a „Dohányozni Tilos!” tábla. Bár nálunk is van dohányzó munkatárs, a közösségi tér belső és külső területe tabu. Még akkor is, ha gyerekek, fiatalok nem tartózkodnak a helyszínen. Amennyiben szülők, vagy más felnőttek érkeznek a közösségi tér területére, akkor az ő figyelmüket is minden esetben felhívjuk a kialakított szabályok betartására.

A következő fejezetekben igyekszünk gyakorlati tanácsokkal segíteni az ifjúságsegítők prevenációs munkáját.

VEDD ÉSZRE A JELEKET!

A legtöbb szülő, pedagógus, ifjúságsegítő számára az egyik legnagyobb problémát a drogokkal kapcsolatban az okozza, hogy miként vegye észre a fiatalon a drogfogyasztás, esetleg a már kialakult függőség jeleit. Nagyon sok olyan jel van, ami könnyen összetéveszthető egy tinédzserszerelem, egy iskolai zaklatás, vagy tanulmányi probléma, stb. helyzet okozta jelekkel, ezért, amennyiben nem teljesen egyértelmű a drogfogyasztás ténye, akkor nagyon fontos, hogy alaposan informálódjunk a fiatal helyzetéről, körülményeiről, mielőtt valamilyen intézkedést teszünk. Vegyük azonban figyelembe, hogy erre azért olyan nagyon sok időnk nincs, mivel sajnos sok drog esetben nem kell hosszú idő hozzá, hogy kialakuljon a függőség.

A fiatallal kialakított bizalmi viszony, az őszinte beszélgetések, a családon belüli közös programok mind kitűnő színterei lehetnek azon információk begyűjtésének, amelyek alapján aránylag nagy bizonyossággal el tudjuk dönteni, hogy drogfogyasztással, vagy bármely más problémával állunk-e szemben. Ez az információhalmaz már valószínűleg elegendő lesz ahhoz, hogy eldönthessük a szükséges intézkedések milyenségét és mértékét, illetve azt, hogy egyáltalán kell-e tennünk valamit adott helyzetben, vagy csak egy őszinte, bizalmas beszélgetésre van szükség.

A KÁBÍTÓSZER-HASZNÁLAT ÁLTALÁNOS JELEI ÉS TÜNETEI

Számos fizikai és viselkedésbeli jel utal a kábítószer-használatra. Minden gyógyszernek és drognak megvan a maga egyedi megnyilvánulása, azonban van néhány általános jel arra vonatkozóan, ha egy személy kábítószerrel használ:

- › Hirtelen változás a viselkedésben
- › Hangulatingadozás: ingerlékeny és morcos, majd hirtelen boldog és kicsattanó
- › Visszahúzódó magatartás a családtagoktól
- › Hanyag és nemtörődöm viselkedés a személyes ápoltsággal kapcsolatban
- › A hobbik, a sport és más kedvenc tevékenységek iránti érdeklődés elvesztése
- › Megváltozott alvási szokások: éjjel fent van és nappal alszik
- › Vörös vagy üveges szemek

Természetesen ezek a jelek lehetnek a fiatal életének természetes velejárói is, ezért mindenképpen szükséges az a fajta bizalmi viszony, amely a szülő, pedagógus, vagy az ifjúságsegítő és a fiatal kapcsolatának az alapja. Ehhez az észleléshez feltételezni kell egy olyan kapcsolatot, ahol a fiatallal nem csak hetente, vagy havonta egyszer találkozunk, hanem rendszeresen, ahol látjuk a viselkedését, a megszokott mozdulatait, kommunikációját és megismerjük az adott személy „stílusát”. Amikor a megszokott jelekben hirtelen változást észlelünk, akkor azonnal tudjuk, hogy annak valami oka van.

Valójában ennek oka lehet a fiatal életében bekövetkező valamilyen egyéb változás is, pl. szülők válása, iskolai zaklatás, stb. de a bizalmi viszonyon alapuló beszélgetés során fényt deríthetünk a változás okaira. Bármilyen okot is fedezünk fel, az első a bizalmi viszony

megtartása és a fiatal támogatása kell, hogy legyen, és ezen belül kerülhet sor a segítség keresésére vele együtt.

Az, hogy egy fiatal éjjel fent van és nappal alszik, vagy hogy vörösek, üvegesek a szemei, akár a hosszúra nyúló számítógépes játékok következményei is lehetnek, hiszen tudjuk, hogy éjszakába nyúlóan, akár hajnalig is képesek az online játékokkal játszani. Persze ez is beavatkozást igénylő probléma, azonban nem köthető a kábítószer fogyasztáshoz.

A tinédzserek nagy többségénél megfigyelhető a családtagoktól való kissé távolabb húzódás, hirtelen a kortársaik lesznek igencsak fontosak, az ő véleményük számít, velük töltik szívesebben az idejüket, velük beszélgetnek és osztják meg a problémáikat. Ezt a jelenséget csakis a már előzőleg kialakított bizalmi kapcsolattal lehet kissé oldani, mivel a már évekkal azelőtt felépített jó viszonyt a fiatalt nem engedi olyan nagymértékben elszakadni és megmaradhat az információ megosztásának lehetősége.

A felületes ismeretség, az elhanyagolás, a fiatallal való foglalkozás hiánya, stb. mind-mind melegágyai annak, hogy ezek a jelek rejtve maradjanak, az okok ne kerüljenek felszínre, és ezáltal a hatékony segítség is elmaradjon. Ebben az esetben a kezdetben egyszerűbb módon is kezelhető probléma esetleg súlyos, talán már kezelhetetlen problémává fajulhat.

MŰKÖDJ EGYÜTT!

Gyakorló ifjúságsegítőként az ember gyakran szembesül azzal, hogy túl sok mindenhez kellene értenie egyszerre, hiszen a problémák, amikkel szemben találhatja magát, igen sokrétűek. Valójában szinte minden, ami egy fiatalt érinthet. Beláthatjuk, hogy ez egy lehetetlen küldetés.

Szakemberként (és emberként) nagyon fontos, hogy ismerjük és felismerjük sajátmagunk és a kompetenciánk határát. Ha olyasmit próbálunk megoldani, amihez nem áll rendelkezésünkre elég tudás és tapasztalat, könnyen a visszajára sülhet el a dolog, szélsőséges esetben akár a kezdetinél nagyobb probléma okozói is lehetünk, ezért érdemes megismerni azokkal a különböző területről érkező szakemberekkel, akik a közvetlen környezetünkben tevékenykednek.

Persze nem szeretnék senkit sem lebeszélni arról, hogy higgyen az intuícióiban, támaszkodjon a kreativitására, vagy éppen kísérletezzen egy-egy helyzetben. Azonban abban megegyezhetünk, hogy a függőség és a szerhasználat egy ingoványos talaj, amiben megfelelő szakmai segítség nélkül könnyen elsüllyedhetünk. Ebben a kérdésben kiemelten fontos, hogy a fiatalokat hiteles információhoz juttassuk, és hogy a problémát a gyökerénél kezeljük.

Szerencsére nem kell egyedül megküzdenünk a problémával, íme néhány kapaszkodó a hatékonyabb segítségnyújtáshoz:

AZ ÚJ ESÉLY KÖZPONTOK¹

A Baptista Tevékeny Szeretet Misszió által működtetett intézményekben több mint 12 éve foglalkoznak szenvedélybeteg ellátással. Jelenleg 15 ilyen központ működik az országban², ahol nem csak felnőttekkel, hanem fiatalokkal is foglalkoznak. Az intézmények nappali ellátással működnek (tehát nem bentlakásosak), addiktológus, mentálhigiénés szakember és lelkész segítségével támogatják a szenvedélybetegeket a függőség és az azt kiváltó okok kezelésében. A terápia részeként egyéni és kiscsoportos foglalkozásokra is van lehetőség, mindenki igényeire és gyógyulási szintjére, sebességére hangolva.

Az országban létrejött 15 intézmény egyike Veresegyházon működik több mint 2 éve. Alapítványunk a kezdetektől együtt dolgozik az intézménnyel (jelenleg már együttműködési megállapodás keretein belül), hiszen a megelőző tevékenységünk alatt előfordul, hogy olyan esetekkel találkozunk, ahol már kialakult függőségről beszélhetünk. Ilyen esetekben fontos, hogy a szenvedélybeteget olyan helyre tudjuk irányítani, ahol megfelelő segítséget kap a függőség leküzdéséhez.

Mivel az Új Esély Központok országos lefedettséggel, hihetetlen elköteleződéssel és szakértelemmel működnek, érdemes tájékozódni arról, hogy melyik intézmény vonzáskörzetében vagyunk, majd felvenni velük a kapcsolatot. Ne feledjük, az idő nagyon fontos tényező, így ha jelenleg nincs is általunk ismert eset a környezetünkben, ha tehetjük, vegyük fel a kapcsolatot olyan szakemberekkel, akik gyors segítséget tudnak nyújtani probléma esetén.

¹ <https://btesz.hu/szenvedelybeteg-ellatas/>

² <https://btesz.hu/uj-esely-kozpont/>

PSZICHOLÓGUS ÉS ADDIKTOLÓGUS

Az Új Esély Központokon, és egyéb más segítségnyújtásra szakosodott intézményeken (Család- és Gyermejjóléti Központok, Szociális Alapellátó Központok, Pedagógiai Szakszolgálatok, stb.) túl érdemes feltérképezni azokat a szakembereket, akik magánpraxist üzemeltetnek a közelünkben. Előfordulhat, hogy egy-egy eset nem csak túlnő egy ifjúságsegítő szakmai kapacitásán, de lelkileg is nagyon megterhelő. Ilyenkor érdemes szakmai szupervízióra, vagy pszichológushoz járni, hiszen csak a saját mentális egészségünk megőrzése mellett tudunk hatékony segítő munkát végezni.

KÉK VONAL³

A Kék Vonal Gyermekekrisis Alapítvány kifejezetten fiatalokkal foglalkozik, 1993 óta. Fő céljuk, hogy a fiatalok valódi odafigyelést, elfogadást és gyors segítséget kapjanak, a problémáik megoldására. Szolgáltatásaik névtelenek és ingyenesek, ezzel támogatva a fiatalokat abban, hogy könnyebben elinduljanak a segítségkérés útján. A fiatalokat partnerként kezelik, hiszen a lehető legjobb megoldást a problémáikra csak velük együtt lehet megtalálni. Az ingyenesen hívható (116-111) lelkisegély-vonal és az online szolgáltatások mellett a Kék Vonal igyekszik minél több fiatalhoz személyesen is eljutni, így találkozhatunk velük iskolai rendezvényeken, táborokban, vagy akár családi rendezvényeken is.

Egy ideális világban a fiatal a szüleivel osztja meg a problémákat, akiktől támogatást és szeretetet kap a megoldáshoz. Sajnos azonban nagyon gyakori, hogy a probléma forrása éppen a szülő.

3 <https://kek-vonal.hu/rolunk-gyerekeknek/>

4 <https://okit.hu/>

A függőség kialakulásának egyik leggyakoribb oka a családon belüli erőszak. Ilyenkor a fiatal még nehezebben fordul segítségért egy felnőtthez, hiszen érthető módon megrendül a bizalma, ha pont azok bántják, akiknek óvniuk, szeretniük kellene. Ezekben az esetekben kiemelten fontos, hogy a fiatalok tudjanak a Kék Vonal anonim szolgáltatásairól. Ifjúságsegítőként a kompetenciahatárunkon belül eső helyzetekben bátran töltsük be a támogató felnőtt szerepét. Ha azonban úgy érezzük a probléma túlnő rajtunk, vagy esetleg a fiatalnak nehezebbre esik megnyílni előttünk, ismertessük meg ezzel, a talán eggyel könnyebb lehetőséggel. A legfontosabb cél, hogy valakitől kérjen, és kapjon segítséget.

ORSZÁGOS KRÍZISKEZELŐ ÉS INFORMÁCIÓS TELEFONSZOLGÁLAT (OKIT)⁴

Az OKIT, 2005. április 1-jén kezdte meg tevékenységét. Bár nem foglalkozik közvetlenül a szerhasználat problémájával, számos oda vezető probléma megoldásában segítséget nyújtanak, így fontos eszköze lehet a prevenciónak. A három kiemelt terület, amivel képzett szakembereik foglalkoznak, a párkapcsolaton belüli erőszak, az emberkereskedelem és a gyermekbántalmazás. Akár mi szakértőként is kérhetünk segítséget tőlük, de ingyenesen hívható telefonvonalukon (+36 80 20 55 20) éjjel nappal készen állnak arra, hogy segítséget nyújtsanak azoknak, akiknek támogatásra vagy jogi tanácsadásra van szüksége.

A fentebb felsoroltakon túl számos civil szervezet foglalkozik a probléma kezelésével. Bárkihez is fordulunk, a lényeg, hogy a fiatalok minél gyorsabban jussanak hatékony segítséghez, ezzel elkerülve az életveszélyt okozó helyzeteket.

KÉP: COLE KEISTER • PEXELS

a) DRÁMAPEDAGÓGIA A DROGPREVENCIÓBAN

MI A DRÁMAPEDAGÓGIA?

A drámapedagógia egy művészetpedagógiai irányzat, ami a színház és a játék, mint hasznos tevékenység eszközeit használja a nevelés, oktatás során.⁵

Legjellemzőbb fajtái Gavin Bolton angol drámatanár felosztása szerint az alábbiak:⁶

- › A típus: Gyakorlatok, ide tartoznak az egyszerű helyzetgyakorlatok, utánzós játékok, szabályjátékok, cél a közvetlen tapasztalatszerzés, a tapasztalati tanulás
- › B típus: Dramatikus játékok, improvizációk, "minta" játékok
- › C típus: Színház, vagyis a színházi elemek alkalmazása az oktatásban, közönség előtt, egy jól megkomponált formában

A módszer fő célja, a tapasztalati úton való ismeretszerzés, a készségfejlesztés, valamint az alkotás szabadságának megtapasztalása, az önismeret fejlesztése.⁷

Jelen írásban a színházi nevelési program (Theatre is Education) kereteivel, azaz a C típusal fogunk közelebbről megismerkedni.

A színházi nevelési programoknak két jól elkülöníthető része van. Az egyik maga a színház, előre megírt, vagy akár improvizált jelenetekkel, melyek egy adott témát vagy témákat járnak körül. A színház rész nem tanítani szeretne, hanem hatni, érzelmeket kelteni, gyönyörködtetni és elgondolkodtatni. A másik rész, a nevelési szakasz, mely értelmezni segít, tanítani szeretne.⁸

A két szakasz témától és céltól függően létezik egymás mellett, vagy fonódik össze egy egésszé. Előfordul, hogy a színházi részt egy felvezető foglalkozás előzi meg, majd a jelenetek megtekintése után a közönséget egy záró, értelmező foglalkozásra invitálják, de az is elég gyakori, hogy az értelmező részek a jelenetek között helyezkednek el. A cél minden esetben kettős, nevelés és az érzelmi kapcsolódás a témához.

TE DÖNTESZ! - DROGPREVENCIÓS SZÍNHÁZI NEVELÉSI PROGRAM

KEZDETEK

Az előadást a Mentőcsónak Egység elősze-replős Szociopoly előadása ihlette 2018 márciusában. Szerencsés helyzetben voltunk, hiszen Alapítványunknál ebben az időben két drogprenvenációs szakember (több mint 25 éves szakmai tapasztalattal) és egy drámapedagógus is dolgozott, így az ötletet követően azonnal megkezdődhetett a munka. Az első néhány alkalommal a drámapedagógusunk vezette a beszélgetéseket. Rajta kívül két drogprenvenációs szakember kollégánk vett részt a folyamatban. Kezdetben szakembereink megosztották az összes megdöbbentő, szomorú és nehéz történetüket, amit az elmúlt huszonöt év rendőri és prenenvenációs tapasztalataiból ismertek. Ezek a beszélgetések többségében igencsak megterhelőek voltak lelkiileg, így már az elején jól látszott, hogy a színészeknek szükségük lesz szakmai szupervízióra, közös feloldó rituálékra, hogy elbíráják ezeket a szerepeket. Ezekből a megrendítő történetekből drámapedagógusunk válogatta ki azokat, amik végül helyet kaptak a darabban. A jelenetek eseménysorokká, majd egész életutakká álltak össze.

5 <http://www.kislexikon.hu/dramapedagogia.html>

6 Gavin Bolton: A tanítási dráma elmélete, Budapest, Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1993, 12-18. oldal

7 <http://www.kislexikon.hu/dramapedagogia.html>

8 Golden Dániel: Színház és nevelés Magyarországon 78-79. Oldal

in: Cziboly Ádám: Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv InSite Dráma 2017

2018 végére összeállt a forgatókönyv, így a veresegyházi Logó Színtársulat színészeivel megkezdtük a próbafolyamatot. A színészek és a szakértők is önkéntesen, társadalmi munkában vettek részt az előadás létrehozásában. Az első alkalommal drogprevenációs szakembereink megtartották nekik azt az órát (persze rájuk igazítva) amit az általános iskolában évek óta nagy sikerrel alkalmaztak.

Fontos volt, hogy a színészek jól értsék a problémát, mielőtt belevágunk ebbe a hosszú, és olykor igen nehéz utazásba. A következő néhány alkalommal beszélgettünk a szerepekről, az életutakról, minden karakternek komplexebb történetet adtunk, mint ami kiderül a darabból (Sztanyiszlavszkij módszer), hogy a színészek még közelebb kerülhessenek az általuk megformált karakterekhez.

A színészi játék hitelessége nagyon fontos volt a számunkra, így már az elején bevonunk olyanokat, akik testközelből ismerik a függőséget és a szerfogyasztás legapróbb részleteit is, de már hosszú évek óta tiszták. Ők segítettek nekünk jobban megérteni mit él át egy függő, és hogy mennyire könnyű elveszteni az irányítást saját életünk felett. Ahogy azt előre sejteni lehetett a színészeket lelkileg megterhelte a munka, így a próbafolyamatok alatt sokkal több szünetet tartottunk a megszakottnál, valamint időről időre átbeszéltük az érzéseinket, tapasztalásainkat.

A munkafolyamatot drámapedagógus vezette, de minden próbán jelen voltak a drogprevenációs szakemberek, ügyelve arra, hogy minden a lehető legvalóságosabb legyen a darabban. A próbafolyamattal párhuzamosan a jeleneteket megszakító szakértői narráción is dolgoztunk, a fő vezető elv itt is a hitelesség volt.

A bemutatóra 2019. április 26-án került sor a veresegyházi Váci Mihály Művelődési Központban. Bár tudtuk, hogy a darab rendkívüli hatást képes gyakorolni a közönségre, hiszen mi magunk is a hatása alatt voltunk még a 100. alkalommal is, mégis elképesztő és rendkívül katartikus élmény volt látni, milyen hatást gyakoroltunk a közönségre.

A közönségtől kapott rengeteg visszajelzés rendkívül sokat segít abban, hogy az előadást időről időre csiszolgassuk, tökéletesítsük, hogy minél hatékonyabb prevenációs munkát végezhessünk általa.

Az előadás elsődleges célcsoportja a fiatalok, 12 éves kortól, de mindenkinek ajánljuk, aki találkozhat a problémával, pedagógusoknak, szociális munkásoknak, szülőknek, fiatalokkal foglalkozó szakembereknek. Nagyon fontos, hogy egy biztonságos légkört tudjunk megteremteni a nézők számára, amiben bátran feltehetik kérdéseiket, megoszthatják saját tapasztalataikat, így az előadást egyszerre maximum 70-80 fős közönség előtt játsszuk. A színházi jelenetek és a szakértői narrációk összesen 90 perc hosszúak.

SZÍNHÁZ ÉS PREVENCIÓ

Maga az előadás két részből áll, előre megírt színházi jelenetekből, és a jelenetek közé ékelt szakmai narrációkból. A színházi jelenetek egy hat fős fiatalokból álló baráti társaság életébe engednek betekintést, minden jelenet megtörtént valahol, valakivel. Persze ezer meg ezer különböző történet létezik, de mi igyekeztünk azokat megragadni, amik a leggyakoribbak a függőséghez vezető úton. Ilyen például a túlzott szülői elvárás miatti megfelelési kényszer, a szülők csúnya válása, a családon belüli erőszak, vagy akár egy súlyos, életre szóló trauma félresikerült feloldási kísérlete.

Bár az előadás elsődleges célja a függőségprevenció, mégsem feledkezhetünk meg azokról, akik valamilyen módon közvetetten elszenvedői a függőségnek, vagyis a családról és a barátokról, a függő közvetlen környezetéről. Az előadás során foglalkozunk azzal is, hogyan lehet felismerni a függőség jeleit, és mit tehet a család, a barátok, vagy éppen egy pedagógus, aki érzékeli, hogy valami nincs rendben.

Bizonyos kulcspontokon a jelenetek között felkapcsolódik a lámpa a nézőtéren, és következik a narráció. Ilyenkor szakértőink egyike beszélget a közönséggel a látottakról, valamint a látottakkal kapcsolatban felmerülő témákról, mint például a függőség fajtái, az ittas vezetés lehetséges következményei vagy az első fogyasztás veszélyei. Olyan, a prevencióhoz közvetetten kapcsolódó témákat is górcső alá veszünk, mint az elsősegélynyújtás és annak elmulasztása.

A narráció során elsődlegesen az a legfontosabb, hogy a lehető legrövidebb idő alatt egy közvetlen és kötetlen beszélgetést indítsunk el a nézőtéren helyet foglaló diákokkal, vagy felnőttekkel. Mivel az előadás elején már azonnal megrettentő jelenetekkel találkozunk, így egy kicsit oldani kell a nézőkben kialakult feszültséget, mérsékelni a sokkoló hatást, hogy a témákról beszélgetést lehessen velük folytatni. A diákok esetében a kérdések feltevése, és a csoportos, kézfeltartásos válaszadás az eddig legjobban bevált módszer, és mindig akad olyan diák, aki szívesen megosztja véleményét, gondolatait a témával kapcsolatosan.

Nagyon fontos, hogy elmondjuk, nincs rossz kérdés, csak fel nem tett kérdés létezik. Bátorítsunk mindenkit a véleménye elmondására, a hozzászólásra. Természetesen valamennyire mederbe kell terelni a beszélgetést, és ehhez a

jelenetekkel kapcsolatos felvetéseket és kérdéseket kell a nézők elé tárni. Fontos, hogy ne csak egyszerű, igen-nem eldöntendő kérdéseket tegyünk fel, hiszen az nem segíti a kommunikációt vagy a téma jobb megértését.

Törekszünk arra, hogy a témafelvetések, vagy feltett kérdések inkább elgondolkodtatók legyenek, mint eldöntendő, hiszen pont az a lényeg, hogy a fiatalok egy adott szituációt alaposan átgondoljanak, ne elhamarkodott döntéseket hozzanak, hanem minden egyes tényezőt vegyék figyelembe. Nagyon fontos, hogy ne ítéljük el senki véleményét, amennyiben az nem viszi előrébb a témát, akkor fejtsük ki, hogy miért, de köszönjük meg mindenképp a hozzászólását.

Mivel a nézőtéren általában nehezen lehet hallani egy-egy hozzászólást, kérdést, ezért a többi néző jobb megértése érdekében mindenképpen hangosan ismételjük meg mindegyiket és a többi nézőt is hagyjuk hozzászólni az adott kérdéshez. A legfontosabb azonban, hogy minden esetben hiteles, ellenőrzött, és ellenőrizhető információt közöljünk. Már letűnt az az időszak, amikor a prevenció foglalkozáson elmondták, hogy a drog rossz és meghalhatasz tőle. Ezen ma már csak nevetnének, és ettől kezdve komolytalannak tekintenék mind a foglalkozást, mind a narrációt tartó személyt.

A narráció során minden olyan eseményt érinteni kell, amely látható a jelenetekben. Ki kell fejteni, hogy adott cselekmény milyen következményekkel járhat. Például általában a nézők legnagyobb része nincs tisztában azzal, hogy a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekmény. Persze tisztázzuk, hogy mindenkinek az általa elvárható segítséget kell nyújtania, ami kimerülhet abban, hogy értesítette a mentőket. Ezen általában mindenki megdöbben, mert nincsenek ezzel tisztában.

Soha nem kerül kimondásra, hogy az adott esetben mi a helyes döntés. Minden esetben a jelenetek sokkoló hatására építve úgy irányítjuk a narrációt, hogy a néző maga ismerje fel a döntéseinek súlyát, és a hiteles információk hatására alakuljon ki benne a felismerés képessége, és a helyes döntés meghozatalának igénye. Az előadást követően mind a jeleneteket játszó színészekkel, mind pedig a drogprevenációs szakértőkkel lehetőség van akár csoportos, akár egyéni beszélgetést folytatni. Volt már arra példa, hogy segítségre szoruló szülő egy előadás utáni négy szemközti beszélgetés során kapott segítséget arra vonatkozóan, hogy gyermekével hova forduljon segítségért.

Az előadással elsődleges célunk a gondolatébresztés, és a hiteles információ átadás. Bár a Covid-19 okozott számunkra némi fejtörést és számos elhalasztott előadást, munkánk sikerességét jól mutatja, hogy immár két szereposztással játszunk, és az első külföldi előadásunk mellett több mint 22 előadást tudhatunk magunk mögött.

A visszajelzések alapján a program rendkívül hatékony, de természetesen nem tökéletes, így jelenleg is dolgozunk egy várhatóan még hatékonyabb változaton, új jeleneteken és a szakértői narráció még befogadhatóbbá tételén. Bővebb információkért az előadással, vagy a prevenációs tevékenységünkkel kapcsolatban forduljanak hozzánk bizalommal.

b) DROGPREVENCIÓ ÉS ÁLDOZATVÉDELME

Alapítványunk a Támaszpont MOPKA, az alapítása óta, vagyis több mint 11 éve foglalkozik drogprevenációval, alapító tagja volt a Veresegyházi Kábítószerügyi Egyeztető Fórumnak is. A preveniciót az egyik legfontosabb alaptevékenységünknek tarjuk, foglalkozásainkon túl a mindennapjaink során is igyekszünk a megelőzésre nevelni.

A közösségi térben való prevenációs munka egyik alapja lehet a kihelyezett osztályfőnöki órák megtartása. Ez a fajta tevékenység olyan lehetőségeket nyújt az ifjúságsegítőnek, amely más módszerekkel nem, vagy csak nehezen megvalósítható. A helyi általános iskolák felső tagozatos diákjai érkeznek a közösségi térbe, ahol kétszer 45 perces időtartamban vesznek részt különböző foglalkozásokon. Ennek alapvető célja a diákok kompetencia fejlesztése, a hasznos és hiteles információk közvetítése, mindezt nem-formális módszerek alkalmazásával, biztonságos, de az iskolainál szabadabb, kevésbé szabályozott környezetben.

A különböző foglalkozásokat részben saját szakemberekkel, részben felkért szakértők által biztosítjuk. Erre jó példa a Nyitott Bíróság országos programban való részvételünk, ahol egy bírónő tartja a foglalkozásokat. Ezen foglalkozásnál például a helyszín biztosítása, valamint az időpont megszervezése az iskolával és a bírónővel az ifjúságsegítő feladata.

Az eredményesség szempontjából egy érdekes történet, hogy egy hetedikes fiú egy budapesti galerinek (botrányokozásokról elhíresült csoport) volt a tagja. Rendszeresen utazott fel Budapestre, ahol állandóan balhéztak, és kisebb bűncselekményeket követtek el. Miután a

fiú részt vett a bírónő Nyitott Bíróság foglalkozásán, úgy határozott, hogy azonnal otthagyja a galerit. Ez meg is történt, és azóta a fiú már az egyetemi tanulmányait végzi, megszakított minden kapcsolatot a régi társakkal. Az elmondása alapján a foglalkozás döbbsentette rá, hogy túl sokat veszíthet, és nem éri meg tönkre tenni az életét.

Drogprevenció és áldozatvédelem foglalkozásainkat a helyi Fabriczius József Általános Iskola felső tagozatos diákjainak tartottunk, a "kihelyezett osztályfőnöki óra" programunk keretei között majd 8 éven keresztül. A foglalkozást preventációs szakembereink hozták létre, és fejlesztették, tökéletesítették az évek során. A 2x45 perces foglalkozások mindegyike az alábbi témák szerint tagozódik:

1. RÉSZ:

Mit jelent az, hogy prevenció, mi a drogprevenció? A drogokról, kábítószerekről általában, (halmazokkal ábrázolni a drogok és kábítószer egymáshoz való viszonyulását). Ki mit hallott, mit tud, milyen fajtái vannak a drogoknak (legális és illegális) típusai (alkohol, dohánytermékek, stb.), milyen általános veszélyei vannak a drogoknak? A legális drogok hatásai, veszélyei, főleg a még fejlődésben lévő fiatal-kori szervezetre.

2. RÉSZ:

A kábítószer fogyasztás, kiemelten az első fogyasztás veszélyei, függőség kialakulása (mit jelent egyáltalán az, hogy függőség? -milyen függőségek léteznek? az alkoholizmus, mint függőség!), jellemzői, fajtái (mentális, fizikai) a gyógyulás lehetőségei. Rövid és hosszú távú egészségügyi kockázatok (enyhe, közepes és erős rosszullét, elájulás, baleset, maradandó elváltozás, fertőzések, mentális betegségek). Az áldozatvédelem itt egy jelentős dologgal

jelentkezik, mivel itt kerül megbeszélésre az ittas vezetés, a „diszkóbaleset” fogalma, mibenléte, valamint az esetleges felelősségi körök tisztázása.

3. RÉSZ:

Mit tegyünk akkor, ha kábítószer fogyasztással, vagy kábítószerfüggővel találkozunk a baráti körben, családban? A nemet mondás képessége, a baráti társaság, kortársak, buli hatása! Kinek lehet jelezni? Kell-e jelezni egyáltalán? Mi a legjobb cselekvés ilyen esetben? Mit jelent a segítségnyújtás, illetve annak elmulasztása mivel jár?

4. RÉSZ:

Idegen személyekkel való kapcsolattartás személyesen és online felületen keresztül. Zaklatás fogalma, iskolai zaklatás, mi a teendő ilyen esetben? Közösségi média használata! (Itt minden esetben ki kell térni arra, hogy az adott személy engedélye nélkül felhasznált fotó, bejegyzés, minden esetben bűncselekmény! Ezt szinte egy fiatal sem tudja!) Internetbiztonsági tényezők! Családon belüli erőszak fogalma, mi a teendő hasonló esetben, kihez fordulhatok segítségért? Biztonságos közlekedés alapjai!

5. RÉSZ:

Kötetlen beszélgetés, kérdések, hozzászólások. A foglalkozások célja mindenképpen a hiteles információ átadása a fiataloknak. Sok esetben az internetről, illetve más médiumokból, vagy baráti körből, kortársaktól szerzett félinformációkkal, vagy téves információkkal a birtokukban történik meg például az első kábítószer fogyasztás. A legtöbb esetben, ha hiteles és pontos információkkal rendelkeznének, akkor tudnának nemet mondani a kábítószer fogyasztásra, vagy legalábbis a rendszeres, és

nem kipróbálás szintű kábítószer fogyasztásra. Ezért a legfontosabb a jó döntésük meghozatalához szükséges információk átadása. Nagyon fontos kiemelni a foglalkozások során a felelősségüket a kérdésben, a különböző példákon keresztül (ittas vezetés, segítségnyújtás elmulasztása, stb.) érzékeltetni a fiatalokkal, és alaposan átbeszélni velük, hogy adott helyzetekben kinek milyen felelőségi szintjei vannak. Nagyon fontos, hogy tudják azt, hogy adott esetben mit tehetnek, kihez fordulhatnak, ha segísége van szükségük.

A tapasztalatok alapján az egyes foglalkozásokon megjelenő fiatalok aktívak, és nagyon érdeklődőek voltak. Nagyon sok volt a kérdés és hozzászólás, amit természetesen min-

den esetben megválaszolunk és tabuk nélkül reagálunk rájuk hiteles, pontos válaszokkal. A foglalkozások során a fiatalokat egy nagy körben ültetjük le, amely körnek a foglalkozás vezetője is része. Ezzel is próbáljuk elősegíteni, hogy egy bizalmi légkört teremtsünk.

Alapvető módszerként alkalmazzuk a tegeződő, bizalmi jellegű, őszinte beszélgetést, amely igen kedvező fogadtatásra talál a fiataloknál. Sokan teljesen őszintén, tabuk nélkül mernek beszélni a témákról, ami mindenkinél elősegíti az információk jobb befogadhatóságát. Hiszünk abban, hogy a foglalkozásokon kapott ismeretanyag hozzájárul majd a fiataloknál, hogy adott helyzetben helyes döntést tudjanak hozni.

MACZÓ JÓZSEF
- POZSONYI FANNI
DROGPREVENCIÓ
AZ IFJÚSÁGI MUNKÁBAN